

OBSAH

Předmluva	9
Předmluva k vydání druhému	11
Předmluva redakce k vydání třetímu	12
Poznámka ke čtvrté redakci	12

I KŠAFT KOMENSKÉHO

1. Pokus z jara 1914 usmířit Srby a Bulhary; obdobný pokus už 1912 mezi Srbskem a Rakouskem. Za vypuknutí války v Německu. Situace v Praze. S vůdci politických stran: Švehla, Kalina, dr. Stránský, dr. Hajn, dr. Soukup, dr. Šmeral, Klofáč, (Choc) 13
2. Mé první styky s dohodovou cizinou z Prahy. Poselství do Londýna koncem srpna a navázání stálých styků (Emanuel Voska). Prvé zprávy z Londýna o vojenských plánech Spojenců. Zájezd do Německa a Holandska v září a v říjnu: navázání styků s Francií, s Anglií a s Ruskem. Mé první memorandum Spojencům v říjnu 16
3. Kritická situace na bojištích. Bude válka trvat dlouho a kdo vyhraje? Marna-Ypry. Srbsko vítězí. Rusko vítězí proti Rakušanům, prohrává proti Němcům. 19
4. Naděje kladené v Rusy a v jejich zabránění českých zemí. Jednání s dr. Scheinerem. Mé pochybnosti 21
5. Proti nekritickému rusofilství, svádějícímu k pasivitě. Válečné projevy a slovanský program oficiálního Ruska: spor pravoslavného Ruska, usilujícího o Cařihrad, s katolickým Rakouskem, jako pangermánským předvojem, o pravoslavné národy balkánské a katolické Poláky. 23
6. Rozhodnutí pro aktivní odboj za hranicemi: plus a minus na obou válčících stranách: možnost vítězství Spojenců a tím protirakouského programu. Úvahy o hospodářském a finančním základě našeho budoucího státu. Jeho hranice, zejména na Slovensku 26

7. Plán koridoru mezi námi a Jihoslovany. Počátky součinnosti s Jihoslovany (dr. Lorkovič a dr. Kramer v Praze) 28
8. Poslední rozmluvy s oficiálním Rakouskem (s Thunem a s Koerberem) a s německými politiky. Rakousko je neschopné se reformovat 29
9. Dr. Edvard Beneš 31
10. Osudové rozhodnutí k odboji proti Rakousku a Německu. Můj předválečný poměr k Rakousku-Uhersku předmětem sporů s radikály. Světová válka pokusem o jednotnou organizaci světa pod vedením Západu proti nacionalistickému imperialismu Německa-Rakouska, usilujícím o podmanění světa starého; pangermánský plán: Berlín-Bagdád. Náš přední úkol za hranicemi: organizovat armádu ze zajatců. Zralí pro odboj? Pro správu a udržení samostatného státu československého? Podrobný plán protirakouské akce 32

II ROMA AETERNA

11. Prvé styky s oficiálními zástupci Dohody. Srbský vyslanec Mihajlovič, Meštrovič, dr. Vojnović, Popović, dr. Trumbić, dr. Hinković („Chorvatský výbor“ a „Jadranská legie“). Otázka Dalmácie. Vlastní předmět italských aspirací. Mé stanovisko v otázce jihoslovenské 37
12. Styky s ostatními Slovy, zejména s Ruskem: Svatkovský 41
13. Styky s ostatními Spojenci. Itálie a Trojspolek: Itálie nepůjde proti Dohodě 42
14. Vatikán a válka. Hrabě Pálffy o katolickém poslání Rakouska. Vatikán a katolíci válčících zemí vůbec. Katolická propaganda. Z Říma do Ženevy 43

III V RODIŠTI ROUSSEAUOVĚ

15. Výhody Švýcarska v zahraniční akci. Organizace naši švýcarské kolonie. Spojení s Prahou. Dr. Sychrava, ing. Baráček a jiní. Prvé pokusy o organizaci všech kolonií. Živý styk s Paříží: Denis. Sjednocení zhruba ustáleno v létě 1915. Naše zahraniční listy. Příjezd poslance Düricha 46
16. Sympatie Švýcarska. Spolupráce s Jihoslovany. Spory o Bulharsko. Styk s Ruskem (Svatkovský). Český černosotěněc z Ruska 50

84. Poslední události válečné. Konečné vítězství Spojenců. Převaha francouzské strategie a taktiky nad německou: pruský militarismus a absolutismus uškodil také armádě. Schlieffenův dvojfrontový plán 1914 se nehodil. Neschopnost veliké akce: generálové, ne velitelé. Avšak armády celých národů vyžadují nové taktiky všude. Německo nepadlo jen nedostatky své armády, nýbrž nepochopením celé válečné a světové situace. Za konečné vítězství děkujeme mimo Francii i ostatním Spojencům 270
85. O smysl světové války. Výklad marxistický jednostranný. Výklad nacionalismem stejně jednostranný: národnostní princip jednou složkou novodobé politiky a válek. Pokud světová válka způsobena spory církevními a náboženskými. Válka světovou 275
86. Válečné cíle a program obou válčících stran a napřed formulace vedoucích idejí Západu. Proti středověké teokracii nová doba, zahájená reformací, humanismem a vědou, zesiluje stát a vede k odcírkvenění. Úkoly státu určeny Velkou revolucí francouzskou. Svoboda – Rovnost – Bratrství. Demokracie ideou humanitní. Práva člověka a občana. Právo přirozené. Ideál jednotné organizace celého člověčenstva, světa starého i nového. Uznání všech národů, také malých. Osvícenství, uznání autority vědy a pokusy o novou filozofii. Idea pokroku. Tyto myšlenky společně celému Západu 276
87. Ideály německé: Německo se od Západu izoluje. Idea pruského království: starý režim aristokratický, monarchistický a teokratický. Církev v područí státu. Stát institucí božskou. Pruský césarismus. Voják národním rekem, válka povoláním. Německý politický ideál: nadvláda v Evropě a kolonizace Asie a Afriky (Berlín--Bagdád). Právo historické a vývoj materialistický. Proti národnosti. Právo z moci 278
88. Popruštění Německa: Výmar-Postupim? (Goethe-Bismarck? Kant-Krupp?) Násilnost překáží správnému cítění a myšlení. Hegel syntezí němectví a pruství. Pravá disjunkce: Beethoven-Bismarck! 279
89. Německá filozofie a německé myšlení od Kanta na scesti subjektivismu a absolutismu. Pangermánské stavění babylonské věže . 281
90. Jak jsem prožil vývoj od Goetha k Bismarckovi. Expresionismus poslední fázi vleklé literární krize německé 282
91. Světová válka vzniká z kulturního stavu moderní společnosti. Tento stav charakterizován chorobnou sebevražedností. Válka moderní psychologicky mravně jiná než války dob dřívějších. Pruský militarismus vědeckým systémem vražednosti. Problém

vojska demokratického. Válka válkou mas národů: uplatňují se v ní vlastnosti národů. Abstraktní vědecký ráz války. V zákopech Faustové a Zarathuštrové, Rollové a Octavové, Manfredové, Ivanové a Levinové, ale i Aljošové. Válka násilnou objektivací proti upřílišenému subjektivismu a solipsismu (Nietzsche). Kulturní význam viny z války	285
92. Problém vraždy a sebevraždy v moderní literatuře	289
93. Válkou si mnozí uvědomují duchovní krizi moderního člověka a civilizace. Válka a otázka náboženská. Duchovní krize moderního člověka nevznikla válkou. Potřeba revize všeho druhu duchovního života a úsilí o harmonii všech jeho složek. Krize není úpadkem definitivním	291
94. Význam této krize v historickém osvětlení. Centrální mocnosti teokratické v boji se Spojenci, s demokracií. Pruské Německo přijímá středověké impérium a podmaňuje si Rakousko. Pangermanistické impérium podmaněním světa starého. Spojenci přijímají národnostní princip: osvobození národů menších. Národnost bez šovinismu: humanitní program sjednocením lidstva celého. Společnost národů. Spojené státy Evropy	294
95. Opět v Anglii u Mr. Balfoura. Angličtí státníci. Přípravy na mírovou konferenci. Prvá diplomatická aféra: povalení mariánské sochy. Podrobnější zprávy o posledních dnech Rakouska	296
96. V Paříži. U prezidenta Poincaré. Návštěva legií. Pichon a Clemenceau. Skepse se srovnává s energií. Berthelot. Plukovník House: Vesnič a Trumbić. Malá dohoda v obrysech: Take Ionescu a Venizelos. S Briandem u Mme Jouvenelové. Clément-Simon prvním vyslancem u nás.	298
97. V Itálii hostem u krále. S legiemi. Rodina Benzoni	300
98. Rakousko do Čech: Brixen! Na českých hranicích a v Českých Budějovicích.	301
99. Dne 21. prosince v Praze. Slavnostní vítání. Slib na ústavu a prvá noc na Pražském hradě. Prvé poselství	302

IX VZNIK NAŠÍ REPUBLIKY

100. Úkol této úvahy. Samostatnosti dosaženo porážkou Rakouska a Německa Spojenci a naší revoluční účastí na válce. Zvláštnost naší revoluce: její branná forma za hranicemi, ne doma. Vojenští a civilní revolucionáři v armádě a doma. Zahraniční Národní rada.

- Zahraniční propaganda proti austrofilství a Rakousku. Finanční samostatnost osvobozené akce. 303
101. Boj a revoluce proti Rakousku doma: celonárodní politická zralost a protirakouská odhodlanost. Politická práce drobná (zásobování). Národ bez viditelných vůdců vede se sám: ovoce předchozí práce osvobozené. Bylo však politické centrum spojující mnohost paralelních akcí a byli určití vůdcové. Maffie – Český svaz a Národní výbor. Nový Národní výbor. (Socialistická rada.) Politika poslanců a lidu. Neposlanecké projevy od léta 1917. Postup poslanců se stává od léta 1917 jednotnějším a určitějším. Kolonie v akci osvobozené. Hodnota revoluce domácí a zahraniční. 306
102. Vznik našeho státu politicky a právně: legalizace revoluce zahraniční. Národní rada zahraniční, později zatímní vláda, pozvolna uznána buď de facto, nebo de iure. Národní rada (zatímní vláda) a vojsko bez svého teritoria. Uznání cizími vládami mají různou mezinárodní váhu a kvalitu. Některá uznání jsou obapolnou smlouvou: všechna se stala po předchozím ujednání. Uznání nejsou jen sliby. . . . 309
103. Které uznání rozhoduje státotvorně, odkdy existuje náš stát? Státotvorný význam spojeneckých uznání a 28. říjen 1918. Měli jsme dvě vlády. Vládu zahraniční a domácí. Spojenci jednají jen s vládou zahraniční. Také domácí vůdcové uznávali zahraniční vládu. Přesto lze samostatnost našeho státu počítat od 28. října 313
104. Převrat 28. října a dní následujících. Kapitulace Rakouska-Uherska před Wilsonem. Prvý zákon a manifest 28. října. Pražská delegace v Ženevě. Její ujednání určitější. Likvidace vlády pařížské. Politický a právní význam ženevské schůze a její ujednání. Materiální i formální dovršení převratu 14. listopadu. Převrat na Moravě a na Slovensku 317
105. Otázka po formě našeho státu: monarchie, či republika? 321
106. Vídeňská vláda o 28. říjnu a její pokusy o získání Spojenců ve Švýcarsku a v ostatních neutrálních státech ještě po převratu. Právě důvody ústupnosti Vídně. Ženevská schůze v novém osvětlení 323
107. Pokud staré Rakousko a Uhersko samo náš stát uznalo. Právní význam Karlova manifestu ze dne 16. října. Státoprávní význam 14. listopadu. Žádost o pobyt v Brandýse 326
108. Mezinárodní uznání a úprava státního teritoria. Státoprávní význam separatismu našich Němců. Připojení Slovenska a ostatního území k územím historickým. Minoritní otázka. Podkarpatská Rus 327

109. Teorie práva historického a přirozeného	329
110. Podíl Ruska a ostatních Slovanů na naší samostatnosti. Rusko carské. Zatímní vláda. Kerenskij a sověty. Rusko nás osvobodit nemohlo. Přesto živé rusofilství v našich legiích. Pravá politika slovanská	329
111. Domněle slavjanofilská teorie, že Spojenci naši zahraniční akce využívali pro jednání o separátní mír s Rakouskem	332
112. Historie netoliko soudem o událostech, nýbrž i o smýšlení a pohnutkách lidí historii dělajících. Vlastní jádro sporu o 28. říjen: politika tak zvaná romantická, či realistická? Dobyť samostatnosti verifikací národního humanitismu a humanitního realismu.	334

X DEMOKRACIE A HUMANITA

113. Zásady naší politiky: demokracie a humanita. Světovou válkou a revolucí svět a Evropa republikanizována a demokratizována	337
114. Válkou vznikly nové, malé státy. Pásmo malých národů a států mezi Západem a Ruskem. Problém malých národů vůbec. „Balkanizace“	338
115. Příčiny a důvody pro spojování národů a států. Pokusy o spojování malých národů za války. (Středoevropská unie v Americe.) Malá dohoda a přátelská dohoda národů v bývalém Rakousku-Uhersku. Náš poměr k Jugoslávii a k Balkánu: Otázka Cařihradu. Východ a Jih pro nás. Rakousko nové a „Idea“ Rakouska starého. Náš poměr k Polákům, Malorusům, Rumunům, Maďarům	341
116. Náš poměr k Německu. Drang nach Osten. Příklad malého Dánska. Náš poměr k Německu nejen politický, ale i kulturní	344
117. Náš poměr k Francii a k Západu vůbec. Vývoj kulturní nás pojí k Západu. Západnictví ostatních Slovanů. Naše politika pro usmíření Francie a Německa. Kulturní vzájemnost s Francií a se Západem vůbec neznamená politiku protiněmeckou.	346
118. My a východ: vzájemnost slovanská. Panslavismus malý a veliký pod tlakem Rakouska. Kollárův nepolitický panslavismus a jeho slovanský mesianismus. Nutnost revize mesianistického učení slovanských filozofů dějin. Také západnictví vyžaduje kritiky. Naše historie odkazuje ke kulturní syntéze: Ex oriente lux – ano, ale také ex occidente! Kulturní europeismus. Kulturní syntéza bude národní. Potřeba nové filozofie národnosti a kultury	348

119. Politika slovanská. Naše slovanské úkoly doma: Slováci, Podkarpatská Rus a slovanské minority (Poláci-Malorusové na Slovensku). Osvobozením všech slovanských národů Kollárův program umožněn. Slovanská politika zahraniční. Naše rusofilství a politika ruská. Naše politika musí být česká a světová, nejen slovanská! 350
120. Naše národní minority, zejména německá. Odstoupení části německého území Rakousku nebo Německu Němcům samým nevýhodné. Vlastní jádro sporu. Tak zvaný princip sebeurčení. Němci kolonisté. Návrat k politice Přemyslovců. Státní jazyk ve státě smíšeném. Stát a národnost. Otázka jazyková v úřadech a ve škole. Samospráva a menšinové zastoupení v parlamentárním státě ochranou menšin. Šovinistický nacionalismus záhubný: doklad z historie a ze světové války. V Ženevě, v Praze a v Brně revoluční Národní výbor smířlivý k Němcům. Národnost a humanitní mezinárodnost. Podstata národnosti. Kulturní syntéza ve státech smíšených 353
121. Svým vývojem jsme odkázáni na republiku a demokracii. Demokracie pravá. Demokracie nepanuje, ale spravuje. Svoboda a individualismus není nivelizací, nýbrž kvalifikací. Volení hodnocením. Administrace a smysl politický (státník). Demokracie a věda. Demokracie výchovou a sebevýchovou. Reforma parlamentu a byrokracie. Demokracie v politice zahraniční. Nová diplomacie. Mezinárodnost, všelidskost, světovost přirozeným úsilím všech lidí a národů. Rozvoj mezinárodních institucí. Státní suverenita. 358
122. Demokracie netoliko politická, také hospodářská a sociální. Proti komunismu. Vady kapitalismu. Egoismus a odbornictví. Socializace. Naše zvláštní úkoly: pozemková reforma a intenzivní péče zdravotnická a sociální (tuberkulóznost a sebevražednost). Otázka vystěhovalecká. Význam zdravotnictví 362
123. Demokracie vyžaduje nového člověka. Člověk bytostí zvykovou. Politický antropomorfismus a jeho léčení: přesné poznání věci a lidí a tvoření nového. Demokracie celým názorem na svět a na život. Parlamentarismus trpí antropomorfismem, in concreto stranickostí 364
124. Problém politického vzdělání občanstva. Problém odbornictví. Inteligence a polointeligence, polovzdělání. Kulatá slova v politice, abstraktnost a konkrétnost: heslo. Rámcovost zákonů a konkretizační úkol moci výkonné a soudní. Škola demokratická a aristokratická. Škola a přechodnost doby: její nejednotnost. Školní patologie 366

125. Demokracie spočívá na veřejnosti. Veřejné mínění v demokracii, zejména žurnalistika. Svoboda tisku a právo kritiky. Právo všeobecné iniciativy a referenda. Demokratická odpovědnost. Rozdíl politiky a žurnalistiky. Demokratická veřejnost proti lži a lživosti. Realistické heslo: pravda i v politice. Absolutismus aristokratický a teokratický systémem neveřejnosti a nepravdivosti. Wallenrodství. Machiavelismus a jezuitismus. 368
126. Demokracie se vyvíjí z teokracie; vývoj teokracie. Rozdíl náboženství a mravnosti pro politiku. Také demokracie sub specie aeternitatis: Ježíš, ne Caesar! Reformace zesiluje demokracii a mezinárodnost. Individualismus a subjektivismus v zemích protestantských a katolických. Podstata státu nového. Mezinárodní právo plodem nové doby 370
127. Stát a politika musí spočívat na mravnosti. Mravnost humanitou, humanita láskou k bližnímu. Láska a egoismus. Humanita není sentimentalitou. Humanita pro mezistátnost a mezinárodnost. Láska a spravedlnost, mravnost a právo. Tak zvané právo přirozené. Proti formálním principům v etice. Důsledek toho pro pojmání státu a práva 373
128. Souvislost politiky a státnictví s uměním a estetikou. Řečnictví. Demagogie a demokracie: lidovost. Sloh politický a zákonodárecký (byrokracie). Žurnalistika. Státní ceremoniál a symbolismus vůbec. Blahomrav 377
129. Státnost v demokracii. Demokracie zásadně proti anarchismu (astatismu). Různé formy a stupně anarchismu. Stát původní nutnou organizací společnosti. Stát rozumem ospravedlněn, třebaže je nedokonalý. (Teorie patriarchální.) Totéž platí o zákonu. Zákon a právo. Právo nevzniká z moci a násilí, nýbrž z mravnosti. Vývoj prvotného násilí k dohodě. Státu co nejméně? Samospráva sebesprávou. Demokracie přirozeným právem iniciativy. Požadavek organizačnosti. 379
130. Demokracie překonává absolutismus, ale i revolučnost. Demokracie režimem práce, práce drobná. Práce drobná překonává aristokratismus i revolučnost. Terorismus. Radikalismus. Demokracie kompromisem? Tak zvaná zlatá prostřední cesta. 382
131. Demokracie proti diktatuře, absolutismu a neomylnosti. Diktatura ve válce. Diktatura neomylnictvím a inkvizitorstvím. Politické parvenuovství. Možnost diktatury v protirakouské revoluci 384
132. Problém republikánského prezidentství; vzor americký a francouzský. Vývoj od rojalismu k demokracii. 386

133. Hlavní úkol: určit směr a zabezpečit kontinuitu státní politiky. Palackého odkaz národu	387
134. Obnovení naší republiky přirozeným důsledkem a pokračováním našeho vývoje. Demokracie humanitní našim programem národním. Náš národní charakter. Spor o humanitismus a Palackého filozofie dějin	390
135. Katolická filozofie našich dějin jako protiva filozofie dějin Palackého	397
136. Význam habsburské protireformace pro náboženskou otázku u nás: jak překlenout protireformační propast? Pokračování v hlavních ideách reformačních. Potřeba rozluky státu a církve	400
137. Stav jednotlivých vyznání a církví v naší republice ukazuje také k rozluce státu a církve. Náboženskou tolerancí k demokracii	403

DODATKY K VYDÁNÍ Z ROKU 1938

Otázka náboženská	409
Filozofie	421

DODATKY K TOMUTO VYDÁNÍ

Můj poměr k literatuře	431
Šaldův český román	468
Ediční poznámka	479
Vysvětlivky	525
Jmenný rejstřík.	561

17. Prvá návštěva Paříže a Londýna: Memorandum pro ministra Greye. U Benckendorffa. Opět porady s Denisem. Se srbským vyslancem Vesnićem	51
18. Itálie vypovídá válku Rakousku. Jihoslované znepokojeni Londýnskou smlouvou (26. dubna). Situace na bojištích přes léto 1915 a problém, potrvá-li válka dlouho či krátko. Obava z války nerozhodné. Válka se stává poziční. Zájezd do Lyonu a do Milána.	53
19. Veřejné vystoupení proti Rakousku o Husově dni. Proč poměrně tak pozdě? Důvod finanční	54
20. Odboj proti Rakousku i z humanitního stanoviska oprávněn: Žižka, či Komenský? Tolstovský pacifismus. Romain Rolland. Pacifismus proti militarismu. Čech proti Čechu? Česká armáda nutná: může být formována jen v Rusku. Zprávy z Ruska. Zvláštní poslové na Rus a jinam	55
21. Otázka viny: Rakousko a Německo hlavními viníky. Rakousko má větší vinu, než se myslelo	58
22. Rakousko nás pronásleduje ve Švýcarsku Švýcarskem. Pokus otrávení? Švýcarsko příkladem státu národně smíšeného. Mezinárodnost nepřekáží národnosti. Švýcarská literatura a demokracie.	61

IV NA ZÁPADĚ

23. Přenesení centra odbojového do Londýna a Paříže. Příchod dr. Beneše za hranice	64
24. Profesor Ernest Denis	65
25. Naše kolonie, hlavně v Americe a v Rusku. Jednotná organizace všech kolonií a uspořádání sporů v Rusku. Aféra Dürichova	66
26. Národní rada, její vznik a uznání všemi koloniemi	69
27. Charakter naší zahraniční propagandy vůbec. Propaganda kulturní a politická. Antipropaganda. Financování osvobozenecké akce	70
28. V Anglii. Profesorem na londýnské univerzitě. Vstupní přednáška (19. října 1915): Problém malých národů v evropské krizi. Za předsedu při přednášce získán ministr Asquith; prvý značnější politický úspěch. Věcný úspěch výkladu o malých národech	74
29. Situace na bojištích (léto a podzim 1915) a Memorandum o válečné moci bojujících stran (koncem listopadu). Manifest proti Rakousku 14. listopadu 1915.	75

30. Návštěva Paříže koncem ledna 1916; přijetí Briandem (3. února) a jeho značný význam politický: Briand slibuje oficiální podporu našemu protirakouskému programu. Avšak rakouský předsudek všude zakořeněn! Staré a nové známosti v Paříži 78
31. S Vesnicím. S Izvolským. Rostoucí nedůvěra k Rusku na Západě. Proto přednáška na Sorbonně (22. února) o Slovanech a panslavismu . . 79
32. Štefánik. Jeho úkol (1916): v Rusku formování naší armády a převezení její do Francie. Týž úkol v Itálii 81
33. Návrat do Londýna (26. února 1916) a vedení propagandy v Anglii až do května 1917. Moji tři londýnští přátelé: Mr. Steed, Mme Rose, Mr. Seton-Watson: šíření našeho národního programu mezi Spojenci . . 84
34. Londýn a Paříž – Francie a Anglie a jejich kultura. Doplnění znalosti francouzské a anglické literatury. Problém francouzské revoluce a restaurace. Problém francouzské (románské) dekadence: romantismus a upřílišený sexualismus. Naturalismus Zolův romantismem. Auguste Comte a Joseph de Maistre. Výklad zjevu katolicismem. Nové směry literární a jejich aktivismus 85
35. Filozofie a literatura anglická: David Hume, filozof moderní skepse. Darwin, Mill, Spencer. Anglická „pruderie“: v Anglii není toho romantického sexualismu jak ve Francii; je však u katolických Irů. Protestantismus a katolicismus. Velká řada anglických spisovatelek. Postavení ženy ve válce vůbec. Doplnuji si znalost anglické literatury. Anglická humanita a kultura vůbec. 89
36. Styky s vládou, s politiky a s žurnalisty všech zemí. Evans, Bryce, Morley, Hyndman, Vinogradov, Sarolea a jiní. Styk s odpůrci. Irčané a sufražetky. Návštěva veřejných schůzí: Webbovi a Shaw. Chestertonovi. „John Bull“. Naše propaganda ustaluje historii česko-anglických styků. Aféra hraběnky Zanardi--Landi. Po kostelech . 91
37. Styky s Ruskem a Rusy (Benckendorff – „Argus“ – Dioneo – Kropotkin – Miljukov a mise ruských dumců – Amfitěatrov). Poslové z českého Ruska. Dmowski 94
38. Jihoslované; Jihoslovanský výbor. Supilo, Hinković, Vošnjak, Patočnjak, Meštrović. Srbský vyslanec Jovanović; před ním Antonijević. Savić, Popović, otec Velimirović. Kraljević a Pašić v Londýně (duben 1916). Spory o poměr k Itálii a ke kurii (londýnská smlouva). Možnost našich legií také v Itálii. Srbsko-české schůze. Výbor Černohorský v Paříži. Seton-Watson a Steed pro Jihoslovany. Můj styk se Supilem 94
39. Česká kolonie v Londýně. Smrt Vajanského. Zase otrava? 96

40. Studium v kinematografech. Fronty 1916 a začátkem 1917 – krvavý Verdun. Vzrůst anglické armády, její vliv na frontě od začátku 1916. Odstup od Dardanel, porážka v Mezopotámii. Vítězství u Jutska. Italové do Gorice. Rusové pod Brusilovem chvilkově vítězí, ale slovanská vojska – ruská a srbská – z akce vyřazena. Rumunsko do války, ale brzo poraženo. Hindenburg a Ludendorff v čele německé armády. Změny ve francouzském vedení válečném. Neúspěch Francouzů (Nivelle) a Angličanů na jaře 1917: neprorazili německou frontu. Generál Sarrail na Balkáně. Ruská revoluce a vystoupení Ameriky proti Německu (6. dubna 1917) 97
41. Rok 1917 charakterizován opakujícími se nabídkami mírovými. Němci a Rakušané nabízejí mír 12. prosince 1916. Prezident Wilson vstupuje 21. prosince 1916 aktivně do záležitostí evropských dotazem o podmínkách míru. Odpověď Spojenců Wilsonovi ze dne 10. ledna 1917. Tato odpověď skvělým úspěchem pro nás: Čechoslováci mají být jak Poláci, Italové, „Slované“, Rumuni od cizího panství osvobozeni. Němci oznamují Wilsonovi své podmínky přímo (29. ledna). Mírová akce císaře Karla v Paříži a v Londýně. Mírové akce socialistické po pádu carismu: zatímní vláda ruská; dělnictvo a vojsko ruské, sociální demokracie v Německu a v Rakousku-Uhersku 101
42. Odpověď Spojenců Wilsonovi a jeho desaveu našimi poslanci 103

V PANSLAVISMUS A NAŠE REVOLUČNÍ ARMÁDA

43. Po ruské revoluci programový telegram Miljukovu. Odjezd do Ruska Norskem a Švédskem. Příjezd do Petrohradu za demise Miljukova. Organizace propagační práce v Petrohradě. Styky s vládou (kníže Lvov, Tereščenko) a s dohodovými vyslanci: Albert Thomas, generál Niessel a plukovník Lavergne; Sir George W. Buchanan, markýz Carlotti, Spalajković, Diamandi. Americká mise Mr. Roota. Emanuel Voska, Henderson a Vandervelde. Ruští politikové a vůdčové stran: Miljukov, Struve, Plechanov, Gorkij, Sorokin, profesor Vasiljev (Kerenskij) 106
44. Carská Sodoma a Gomora: demoralizace dvora i značné části ruského národa. Rasputinština. Západ nevděčný Rusku, či byl zrazen Ruskem? Nešťastná válka a revoluce ověřením ruské literatury 110
45. Rusko carské jde do války bez plánu celoslovanského a bez plánu pro osvobození našeho národa. Carovy neurčité sliby. Sazonov. Teprve

anglická a francouzská podpora našeho osvobozenického hnutí na podzim 1916 upozorňuje Petrohrad na význam československé otázky. Tajné smlouvy Ruska odhalují pravý předmět ruských dávných tužeb: dobýt Cařihradu a úžin. Generál Alexejev a jeho slovanství. „Slovanská“ politika vůči Polákům a Malorusům	114
46. Tajný londýnský pakt s Itálií: Supilo v Petrohradě	118
47. Vznik Družiny a její vývoj v brigádu (1914-1916). Ruské úřady vojenské si z počátku přejí toliko propagačního oddělení pro okupaci Rakouska. Činnost výzvědná. Nedostatek politického a vojenského smyslu naší kolonie (Svazu) a spory (Československá jednota) ohrožují vojenskou akci	119
48. Pokusy o rozšíření brigády v armádu. Dva projekty našich krajanů 1915 a 1916 nepřijaty. Carův souhlas k osvobození slovanských zajatců ze dne 10. července 1916 bez účinku. Vznik „Národní rady“ (Dürichovy)	122
49. Teprve po revoluci zatímní vláda zásluhou Miljukova schvaluje Pravidla o organizaci československého vojska (6. dubna 1917). Dürichova „Národní rada“ zrušena	125
50. Důvody ruských úřadů vojenských a civilních proti formování naší armády. Carský absolutismus proti nám svým programem. Náprava ruskou revolucí – ale liberálové i socialisté proti nám pro domnělý šovinismus. Proč se legii srbské dařilo lépe. Naši zajatci v srbské divizi. Usnesení ruské vlády carské armádu českou nezřizovat. Vídeň má radost z našeho neúspěchu	126
51. Organizace Odbočky ústřední Národní rady a zjednodušení její akce. Sekretář Odbočky: Jiří Klecanda. Jaroslav Papoušek.	130
52. Naše armáda měla být veliká a byla určena do Francie. Prvý korpus Stavkou konečně (9. října) potvrzen. Generál Duchonin. Ruští důstojníci v naší armádě	132
53. Potíže s organizací demokratického vojska v chaotickém prostředí. Čech a Slovák jako voják	134
54. Bolševický převrat (7. listopadu 1917). Bolševici a Němci. Dohoda s bolševickým generalissimem Muravjovem v Kyjevě o ozbrojené neutralitě a volném průjezdu do Francie (16. únor 1918). Korpus prohlášen za část armády ve Francii	138
55. Bolševictví a komunismus zásadně.	141
56. Náš poměr k Ukrajině. Univerzál III. (20. listopadu 1917) IV. (25. ledna 1918)	145
57. Bolševictví v naší armádě (Muna)	146

58. Jednání o připojení naší armády k Rumunům a k Rusům na rumunské frontě. Pobyt v Jasích koncem října (1917). U krále; Bratianu a Take Ionescu. Ministři Duca, Marcescu. Generálové Averescu, Grigorescu, Berthelot a Ščerbačev. Marinković a Hadžić; Fasciotti, Vopička. Caporetto! 147
59. Zásada neintervence v ruských poměrech a důvody pro odchod vojska do Francie. Jednání s Kornilovem, Alexejevem, Miljukovem, Muravjovem a jinými. Vojenská a politická neschopnost ruských odpůrců bolševiků. Boj proti bolševikům byl vojensky a politicky nemožný. (Incident kyjevský.) Trockij a Lenin ještě v únoru 1918, za jednání o mír, pro pomoc Dohody k reorganizaci armády. Trockij tuto pomoc hledá ještě po míru. Bolševici na naší straně v boji proti Němcům u Bachmače. Výtka, že bolševici s Němci sjednali mír. Poměr bolševiků a Němců a jeho význam pro naše osvobození 149
60. Nutnost přepravit armádu Sibiří. Situace na bojištích z jara 1918 věstila brzké jednání o mír; můj návrat na Západ nutný. Poslední jednání v Moskvě s bolševiky. Finanční zabezpečení armády. Očekávání zápletek naší armády s bolševiky. Jiří Klecanda zplnomocněn k politickému jednání. Odjezd z Moskvy 7. března 1918 155
61. Sibiří do Vladivostoku (od 7. března do 1. dubna 1918). Dojednání s bolševiky 157

VI NA DÁLNÉM VÝCHODĚ

62. Z Vladivostoku přes Koreu do Japonska. V Tokiu. Evropa v Tokiu: styk s vyslanci dohodovými (Sir Conyngham Greene a Mr. Morris) a s japonským ministerstvem zahraničí. Memorandum o Rusku a bolševictví prezidentu Wilsonovi. Zpráva o osobním útoku Czerninově a jeho pádu aférou Sixtovou. Římský sjezd potlačených národů z Rakouska-Uherska (8. dubna). Z Tokia do Spojených států (19.–29. dubna) 159

VII AMERICKÁ DEMOKRACIE: FINIS AUSTRIAE

63. Tichým oceánem. Válečná a politická situace od mého odjezdu z Londýna (květen 1917 – duben 1918). Německá velká ofenziva (od března 1918). Clemenceau a jeho energický režim očistný.

- Rusko se stává brestlitevským mírem neutrálním a okrajové státy samostatnými, pangermanismus vítězí v Rusku. Četná jednání o mír, veřejná a tajná, pokračují celý rok 1917 a z jara 1918. Mírová akce císaře Karla princem Sixtem a jiná tajná jednání Rakouska s Dohodou. Německý Reichstag pro mír 19. července 1917; tajné jednání Německa s Francií (Lancken: Briand) a s Anglií. Jednání Německa a Bulharska s Ruskem; Lloyd George také míru nakloněn. Mírová akce Vatikánu 1. a 30. srpna 1917. Mírové podmínky Wilsonovy ze dne 8. ledna 1918: XIV bodů. Mírová prohlášení sociální demokracie a neúplné Internacionály v Stockholmu (červen 1917); prohlášení českých sociálních demokratů. Dr. Šmeral o svém směru. Rozpad německé sociální demokracie. Prvé politické stávky ve Vídni a v Berlíně. Byli jsme na mír legiemi připraveni. Úspěch s legiemi v Rusku urychlil formování legií ve Francii a v Itálii. Kongres utlačených národů rakousko-uherských v Římě (8. dubna 1918). Zpráva z Čech příznivě: vliv ruské revoluce a zasedání vídeňského parlamentu. Ve Vancouveru 29. dubna. Kanadou do Spojených států 164
64. Přijetí v Chicagu. Činnost mezi krajany. Katolíci a svobodomyšlní. Jednota Čechů a Slováků: Pittsburská dohoda. Politická propaganda naší kolonie. 172
65. Úvod do činnosti v Americe: na bojišti gettysburském. Americká demokracie: základ nábožensko-mravní. Naše demokracie podobná americké. Problém tak zvaného amerikanismu 176
66. Problém dekadence i v „mladé“ Americe. Moderní americká literatura: realismus. Zájem Ameriky o Evropu. Americké vojsko dostojí svému úkolu a pomůže Evropě 179
67. Demokratická soustava naší propagandy v Americe. Styk s publicistikou (Hard-Bennett-Dixon-Martin). Mr. Charles R. a Richard Crane. Styky s vládou, hlavně s Mr. Leasingem; sekretářové v státním úřadě: Phillips, Polk, Lange. Sekretář za války Baker, ministr vnitra Lane. Plukovník House a prezident Wilson. Profesor Mezes a jeho přípravný komitét (v něm Čech profesor Kerner). Žurnalistický štáb pro mírovou konferenci. Finanční kruhy. Univerzity: prezident Judson, Eliot, profesor Coolidge a Wiener, prezident Butler 184
68. S dohodovými vyslanci a misemi: Jusserand – Bergson – Mr. Hohler a Lord Reading – Sir William Wiseman – hrabě Cellere – hrabě Ishii – baron Cartier – Jihoslované – Rusko 186

69. Spolupráce v Americe se zahraničními reprezentanty národů slovanských. Předně s Jihoslovany. Přátelské řevnivosti. Smlouva mezi Jihoslovany na Korfu (červenec 1917). Sjezd v Římě a dohoda Italů s Jihoslovany v dubnu 1918. Až do ženevské konference v listopadu 1918. Černohorci: zástupce králův 187
70. Poláci (Grabski – Dmowski – Paderewski). Schůze potlačených národů Rakouska-Uherska v Novém Yorku (15. září 1918). Vysoká politika varšavského regentstva. Malorusové. Rusové. Rumuni 194
71. Litevci, Lotyšci, Estonci. Albánci. Řekové. Italové z iredenty. Středoevropská demokratická unie 197
72. Podkarpatská Rus. Historie jejího připojení k naší republice. Její politický a mezinárodní význam. Otázka jazyková. 198
73. Naše tajná služba v Americe (Voska) a její politické účinky. 200
74. Austrofilství v Americe a Spojenců vůbec. Rakouská propaganda a pomoc světa katolického. (Plán obnovy papežského státu.) Wilson ve svých prvých prohlášeních ještě na začátku 1918 austrofilský. (Profesor Herron.) Jednání císaře Karla o separátní mír Sixtem Bourbonským 1917 až 1918. Odhalení Clemenceauovo a jeho boj s Czerninem a s Karlem. Další jednání plukovníka Armanda s hrabětem Reverterou a generálem Smutsem s Mensdorffem. Plán odtrhnout Rakousko vojensky od Německa předkládá se nejen Spojencům západním, nýbrž i Rusku (Tereščenko). Vědělo Německo o nabídce Karlově? Náš boj proti austrofilství a jeho úspěšnost 203
75. Sibiřská anabáze a její politický úspěch. Pomocná expedice amerického vojska na Sibiř a finanční akce Wilsonova a amerického Červeného kříže. Otázka, kdo zavinil boje s bolševiky: ty boje neměly cíl intervenční. Nespravedlivá kritika sibiřského vojska. Význam bezvadného dopravení sibiřské armády domů. Sibiřská anabáze ospravedlněním úsilí o armádu velikou. 213
76. Politický a mezinárodní význam samostatného vojska v armádách spojeneckých: oficiální uznání vojska, Národní rady a národního programu. Legie v různých spojeneckých státech jako jednotný celek. Generál Janin generalissem našeho vojska. Balfour a Poincaré o vzniku naší samostatnosti 218
77. Schematický přehled oficiálních uznání naší armády, Národní rady a jejího programu od vlád a politických činitelů spojeneckých a Spojených států od začátku války až do jejího konce 222
78. Význam roku 1918 pro světovou válku vůbec a také pro nás. Porážka Němců ve Francii a Rakouska v Itálii. Bulharsko a Turecko.

- Centrální mocnosti politicky a strategicky donuceny k míru; únava z války také u národů spojeneckých. Poměry doma příznivé. Zahraniční Národní rada prohlašuje se za zatímní vládu Československa a Spojenci ji uznávají. První českoslovenští vyslancové 246
79. Finis Austriae! Mírová nóta centrálních mocností z 5. října a odpověď Wilsonova Rakousku-Uhersku 18. října. Týž den Prohlášení nezávislosti zatímní vládou. Wilson a vláda Spojených států krok za krokem opouštějí austrofilské stanovisko. Uznání Spojenými státy před Wilsonovou odpovědí: 29. května, 28. června, 3. září 249
80. Můj osobní styk s prezidentem Wilsonem. diskuse o hlavních problémech války a míru. Prusko a Rakousko: Rakousko zrazuje Německo. Wilson pro brzké ukončení války; Spojenci vyhráli válku i strategicky. Gdaňsko volným přístavem. Wilsonovy sympatie k Polákům a k Jihoslovanům. Nezná londýnského paktu. Proč Wilson chce do Paříže. Proč neustanovil koaliční vládu. Wilson jako interpret a obhájce amerických ideálů. Jeho program: sebeurčení a Liga národů. Wilsonův ideál pravé demokracie 253
81. Wilson proti Rakousku-Uhersku svým americkým programem. Profesor Herron důvěrníkem Wilsonovým v Evropě. Herronovy zprávy o Rakousku-Uhersku a jeho jednání s politiky centrálních mocností a neutrálů. Memorandum pro Rakousko-Uhersko dr. Hertze. Návrhy Lammaschovy. Štefan Osuský kontroluje rakousko-uherskou propagandu; spolupracovníkem Herronovým 257
82. Po Wilsonově odpovědi. Poslední měsíc v Americe. Hroucení Rakouska a Německa – Rakousko sjednává příměří (3. listopadu). Pozor na Rakousko až do konce. Příměří s Německem (11. listopadu). Zprávy o ženevské schůzce. Prezidentem. Rozloučení s Wilsonem a se všemi přáteli. První půjčka v Americe. Prvá vojenská pocta novému prezidentovi. Na Carmanii 20. listopadu z New Yorku do Anglie 260

VIII SVĚTOVÁ REVOLUCE A NĚMECKO

83. Na Atlantickém oceáně: zpytování svědomí. Jak jsem byl připraven na práci v světové válce: teleologie v životě jednotlivce a společnosti. Moje úsilí filozofické a politické. Trojí dost důležité pravidlo pro politiku a veřejnou činnost vůbec 263